

# خبرنگار؛ مسئولیت ها و چالش ها

مهدی مدبر



شغلش را در آن رسانه ادامه دهد. صاحبان رسانه در افغانستان اکثر اوقات با کارمندان شان بصورت غیر حرفه‌ای برخورد میکنند و هیچگونه امتیازی به کارمندان شان قابل نیستند و هر وقت که خواسته باشند می توانند یک خبرنگار را از کار برکنار کنند. بسیاری از خبرنگاران از بیکاری پنهانی رنج می برند و ماهها در یک رسانه مشغول کار هستند اما مدیران رسانه به دلایل مختلف از پرداخت معاش آنها شانه خالی می کنند.

عدم ثبات و امنیت شغلی، آینده ی خبرنگار را در حالت ابهام قرار می دهد و باعث می شود که خبرنگار همواره با ترس از دست دادن شغل زندگی کند و این می تواند مانع خلاقیت و کار حرفه‌ای خبرنگار شود.

رسانه ها بعنوان رکن چهارم یک نظام دموکراتیک نیازمند تقویت و حمایت است. حکومت افغانستان بعنوان یک حکومت دموکراتیک، موظف است که آزادی رسانه ها و زمینه را برای رشد و فعالیت آنها فراهم سازد و مصونیت شغلی و جانی خبرنگاران را تضمین کند. انتظار می رود در سال نو خورشیدی حکومت وحدت ملی برنامه های جدی برای حفظ جان خبرنگاران روی دست بگیرد و خشونت ها علیه خبرنگاران کاهش دهد باید.

آگاهی دهی دقیق و شفاف درباره وضعیت کشور و مشکلات آن به شهروندان یکی از وظایف اصلی حکومت است و این زمینه را تنها رسانه ها می توانند فراهم کنند. در صورتی که رسانه ها نتوانند به اطلاعات دقیق و شفاف دسترسی داشته باشند، شهروندان نیز از وضعیت کشور آگاه نخواهند شد. عدم آگاهی شهروندان از کارکردهای حکومت می تواند زمینه را برای فساد بیشتر در چوکات حکومت مهیا سازد؛ زیرا افکار عمومی بعنوان یک عامل فشار می تواند حکومت را وادار سازد که شفافیت را در عملکردش رعایت کند و مشکلات کار رسانه‌یی در افغانستان است. یک خبرنگار وقتی کار را در یک رسانه شروع می کند، هیچ اطمینانی وجود ندارد که بتواند بصورت دائمی و با دراز مدت

دسترسی به اطلاعات دقیق و موثق یکی از عمده ترین چالش در برابر کار خبرنگاران و بخصوص ژورنالیزم تحقیقی است. با توشیح قانون دسترسی به اطلاعات از سوی رئیس جمهور، امیدواری ها برای دسترسی به اطلاعات دقیق و فراهم شدن زمینه مناسب برای تهیه گزارش های تحقیقی، افزایش یافته بود، اما متأسفانه هنوز این قانون بصورت درست عملی نمی گردد. توشیح قانون دسترسی به اطلاعات از سوی رئیس جمهور، یک گام مهم در تاریخ رسانه‌های کشور بود و در راستای اطلاع رسانی دقیق و موثق، کمک فراوان میکند. امنیت نیز یکی از مهم ترین چالش ها در برابر کار خبرنگاری در افغانستان بوده است. خبرنگاران در افغانستان از مصونیت جانی برخوردار نبوده اند و در هنگام تهیه خبر بصورت مستقیم در معرض خطر قرار داشتند. طرف های درگیر جنگ در افغانستان متعهد به حفظ جان خبرنگاران و معؤمن بودن آنها نبوده اند و به همین خاطر خبرنگاری یکی از خطرناکترین شغل ها در

و بی طرفی یکی از اصول مهم در کار خبرنگاری است، اما متأسفانه دیده شده است که بسیاری از رسانه‌ها دقت و بی طرفی لازم را در نشر خبرها ندارند. تلاش برای حرفه‌ای شدن، یکی از ضرورت های اساسی رسانه ها و خبرنگاران کشور است. این امر تنها با آموزش درست، تعهد کاری و تجربه امکان پذیر است. متأسفانه آموزش خبرنگاری در کشور بصورت درست صورت نمی گیرد و دانشکده‌های خبرنگاری کشور از مواد درسی بروز شده و مطابق استانداردهای جهانی، استفاده نمی کنند به همین خاطر نتوانسته در بهبود کار خبرنگاری در کشور، مؤثر واقع شوند. بروز رسانی مواد درسی دانشکده های خبرنگاری یکی از ضرورت ها است و باید به آن توجه جدی صورت گیرد، همچنان رسانه‌ها باید دوره‌های آموزشی کوتاه مدت را برای کارمندان دایر کنند و آنها را با کار حرفه‌ای خبرنگاری آشنا کنند.

از سسوی دیگر، خبرنگاران افغانستان با چالش‌های جدی مواجه هستند. عدم

آزادی بیان و رسانه‌ها یکی از مهمترین دست آوردهای حکومت افغانستان در یک و نیم دهه گذشته بوده است. در آغازین روزهای سقوط گروه طالبان، هیچ رسانه‌ی داخلی فعال نبود، اما اندک اندک، رسانه‌ها با آغاز به کار کردند و اکنون ده‌ها رسانه‌ی چاپی، صوتی، تصویری و دیجیتال در کشور فعالیت می کنند.

رشد رسانه‌ها در افغانستان هرچند پر چالش، سخت و دشوار بوده است، اما نشان می دهد که تعهد در برابر آزادی بیان و آزادی رسانه‌ها از سوی حکومت و نهادهای رسانه‌ی کشور وجود داشته است. اما مهمترین بازیگر میدان آزادی بیان در افغانستان، خبرنگاران بوده اند. خبرنگاران با تمام چالش‌ها مبارزه کردند و سرسختانه برای آزادی بیان نوشتند و گفتند.

آزادی بیان و رسانه‌ها را می توان محصول کار جمعی شهروندان، رسانه‌ها و حکومت افغانستان دانست. آزادی بیان بدون تعهد حکومت و نهادهای رسانه‌ی و حمایت مردم بدست نمی آید. مردم افغانستان از رسانه‌ها و آزادی بیان حمایت قدرتمند کردند و همواره با رسانه‌ها همکاری بوده اند.

خبرنگاران همچنان که نیاز به حمایت مردم دارند، در قبال مردم و افکار عامه مسئولیت نیز دارند. در واقع خبرنگاری یکی از دشوارترین مسئولیت‌ها است. نتیجه‌ی کار یک خبرنگار تاثیر مستقیم بر اذهان عامه و سرنوشت یک جامعه دارند. مردم بر اساس اطلاعاتی که توسط خبرنگار تهیه می شود، از اوضاع سیاسی، اجتماعی و اقتصادی کشور شان آگاه می شوند و محاسبات شان را انجام می دهند؛ در صورتیکه خبرنگار با دقت و مسئولیت پذیری کارش را انجام ندهد، می تواند افکار عامه را به بیراهه بکشاند.

با وجود دست آوردهای مهم رسانه‌های کشور، اما کار خبرنگاری در افغانستان کمتر بصورت حرفه‌ای انجام می شود و اصول اولیه خبرنگاری توسط بسیاری از رسانه‌های چاپی، صوتی، تصویری و دیجیتال رعایت نمی گردد. دقت

## پولیس و ضرورت رعایت حقوق مردم

حفیظ الله زکی

در کشوری که ارزش های دموکراسی هنوز نهادینه نشده و رعایت قوانین به فرهنگ عام رفتار اجتماعی تبدیل نشده است، نقش نیروهای امنیتی در کل و نیروهای پولیس بخصوص علاوه بر تأمین امنیت، به تقویت فرهنگ قانون‌پذیری و ارتقای سطح اعتماد اجتماعی به نظام سیاسی بسیار مؤثر و رهگشا می باشد. با همه مشکلاتی که در این بخش وجود دارد، نیروهای پولیس به صورت شبانه روزی در راستای انجام وظایف و مسؤلیت های ملی شان تلاش می کنند. اما امنی های گسترده، ضعیف بودن حاکمیت قانون و رواج فرهنگ زورمداری در جامعه، سبب می شود که روزانه تا دهها پرسنل پولیس در حوادث مختلف جان شان را دست بدهند. بنابراین از خود گذشتگی و فداکاری این نیروها برای دفاع از قانون و تأمین بهتر نظم و امنیت جامعه و صیانت از حقوق شهروندی مردم ستودنی و قابل ارج و امتنان می باشد. اما در کنار این فداکاری ها، نارسایی های جدی و آشکار نیز در دستگاههای امنیتی و از جمله پولیس وجود دارد. این نارسایی ها به وضوح در روابط مردم و پولیس اثر گذاشته و از اعتماد مردم نسبت به پولیس کاسته و شکایات ها و انتقادات زیادی را در پی آورده است.

یکی از موضوعات مهم و اساسی در رابطه با نیروهای امنیتی این است که این نیروها باید ملی باشند. یعنی جدا از این که نیروها به کدام طیف، طبقه و کتله اجتماعی تعلق دارند، عمل و رفتار شان باید ملی و در چوکات قانون باشد. دوم پولیس باید نمود عینی از جامعه افغانستان باشد با ترکیب متنوع قومی و ستمی، ساختار فراگیر و متنوع پولیس اولاً حسن اعتماد افسار مختلف مردم افغانستان را نسبت به این نهاد افزایش می دهد، از سوی دیگر سهم شهروندان کشور را در دفاع از ارزش های قانونی و ملی برجسته می سازد. سوم پولیس باید غیر سیاسی باشد. پولیس نهادی است مربوط به همه افغانستان و کارکرد آن نیز فراگیر بوده و به همه مردم افغانستان صرف نظر از این که به کدام قوم و جریان سیاسی وابستگی دارد، ارتباط می گیرد. وابستگی سیاسی نیروهای پولیس به احزاب، بدون شک به کارکردهای ملی این نیروها آسیب وارد می کند و نقش سازنده و بیطرفانه این نیروها را در انجام وظایف شان خدشه دار می سازد. مسأله چهارم، نوع برخورد این نیروها با شهروندان کشور است. در بسا موارد این نیروها یا به دلیل نسا آگاهی از قانون و یا بی توجهی نسبت به آن در روابط خود با شهروندان دچار افراط و تفریط می شسوند و صریحاً به جای تطبیق و اجرای قانون، آن را نقض می کنند. پولیس باید حقوق اساسی مردم و حریم خصوصی افراد را جدا مد نظر قرار داده و از توهین و هتک حرمت اشخاص بپرهیزند. حقوق شهروندان در گذشته کمتر از سوی نیروهای پولیس رعایت گردیده و به این دلیل حیثیت و اعتبار و آبروی برخی اشخاص از سوی این نیروها صدمه دیده است. اظهارات روز پنجشنبه معاون دوم ریاست جمهوری خطاب به نیروهای پولیس که گفت پولیس موظف است که نه تنها مانع حقوق و آزادی های مردم نشود، بلکه در چارچوب قانون، با تأمین کردن امنیت عمومی شهروندان، زمینه استفاده از حقوق اساسی و شهروندی افراد را فراهم نماید، ناشی از همین اهمیت وی تأکید کرد که در کنار تأمین نظم عامه، تأمین عدالت و حاکمیت قانون برای شهروندان از اهمیت مهمی برخوردار است که پولیس ملی باید آن را تأمین نماید. وی پولیس، سزارنوال، وکیل مدافع و قاضی را چهار رکن بهم پیوسته خواند که باید هر کدام نقش خود را به صورت درست و دقیق انجام دهند و گر نه عدالت تأمین نمی شود و قانون تطبیق نمی گردد.

وی تأکید کرد که پولیس از لحاظ ساختاری باید ملی و غیر سیاسی شسود و غیر سیاسی ساختن پولیس و نیروهای امنیتی، اولین شرط موفقیت و پیروزی نیروهای امنیتی است. بنابراین در جریان آموزش های مسلکی پولیس، آگاهی آنها از قوانین و نوع برخورد آنها با شهروندان و نظارت بر کارکرد پولیس از اصول اساسی است که باید مورد توجه مسؤلان این نهاد قرار بگیرد.

## بدترین سال برای خبرنگاران

نوروز رجا



شود؛ برخی اداره ها حتا بر که تأییدیه هم برایش نمی دهد که در آن اداره کار کرده است، هیچ نهاد پرسن‌کننده هم در این راستا وجود ندارد»

اطهارات سخنگوی ریاست جمهوری:

اما شاه حسین مرتضوی سرپرست دفتر سخنگوی ریاست جمهوری میگوید: «حکومت متعهد به حمایت از آزادی بیان و فعالیت آزاد رسانه‌ها است و تلاش دارد تا میزان دسترسی به اطلاعات بیشتر شود.»

آقای مرتضوی علاوه میکند: «امسال رئیس جمهور به همه وزارت خانه‌ها حکم داد تا هر وزارت خانه با شمول سخنگو سه نفر را جهت دسترسی بیشتر به اطلاعات به رسانه‌ها معرفی کند.»

سرپرست سخنگوی دفتر ریاست جمهوری می‌افزاید: «جریان اطلاع‌رسانی هر روز بهتر می‌شود، همه روزه از طرف حکومت در مرکز رسانه‌های حکومت کنفرانس خبری برگزار است.» به گفته آقای مرتضوی افغانستان در رده بندی آزادی بیان در منطقه جایگاه خوبی دارد، در این کشور هیچ خبرنگار زندانی وجود ندارد.»

حمایت قانونی از آزادی بیان:

بر اساس حکم قانون، آزادی بیان و دسترسی به اطلاعات جزء حقوق شهروندی مردم محسوب می‌شود، در ماده سی و چهارم قانون اساسی افغانستان آمده است: «آزادی بیان از تعرض مشصون است.» همچنین در بند ۱ این ماده ذکر شده است «هر افغان حق دارد فکر خود را بوسیله گفتار، نوشته، تصویر و یا وسایل دیگر، با رعایت احکام مندرج این قانون اساسی اظهار نماید.»

در بند یک ماده چهارم قانون رسانه‌های همگانی آمده است «هر شخص حق آزادی فکر و بیان را دارد. طلب، حصول، انتقال معلومات و نظریات بدون مداخله و محدودیت از طرف مسئولین دولتی شامل این حق بوده و در برسر گیرنده آزادی بیان و وسایل پخش، توزیع و دریافت معلومات نیز می‌باشد. همچنین در ماده ۱۹ اعلامیه جهانی حقوق بشر ذکر شده است «هر کس حق آزادی عقیده و بیان را دارد.»

اهمیت آزادی بیان:

روشن است که آزادی بیان، دسترسی مردم به اطلاعات و پوشش رویداد های خبری توسط خبرنگار و رسانه، دولت و ملت را در جهت بدست آمدن اهداف چون مبارزه با فساد، شایسته سالاری، قانون مداری استحکام روابط مردم با دولت مرکزی و سایر موارد نیز یاری می‌رساند.

از طرفی هم آزادی بیان رکن اساسی دموکراسی و معیار اساسی برای هر نوع جامعه‌ی چند صدای است و نیز آزادی بیان، ابزار مهم ارتباطی و حامل فرهنگ، اطلاعات و اندیشه‌های بشر بین نسلها و جوامع مختلف می‌باشد، نقض آزادی بیان و محدود ساختن اطلاع‌رسانی همواره به نابودی دموکراسی، محو کثرت گرای، افزایش فساد اداری و خود کامگی منجر میشود.

خبرنگاران از آن رنج می‌برند. حسین سیرت خبرنگار دوپچه وبله صدای آلمان می‌گوید: «با وجود تصویب قانون دسترسی به اطلاعات، نهادهای حکومتی از ارائه معلومات و اطلاعات موثق به خبرنگاران خود داری می‌کنند. تنها در مواردی که حکومت خود علاقه داشته است به خبرنگاران معلومات میدهد.»

سیرت، حمایت ضعیف حکومت از رسانه‌ها، بر خوردهای غیر حرفه‌ای خبرنگاران در قبال برخی از حوادث و وقایع را از مشکلات دیگر خبرنگاران در سال جاری یاد کرده می‌افزاید: «برخی از مقام‌ها و نهادهای مسئول معلومات مسورد نیاز رسانه‌ها را به موقع ارایه نمی‌کنند و این مسأله باعث می‌شود تا خبرنگاران از منابع غیر موثق استفاده کنند.» به گفته آقای سیرت چنین برخورد غیر مسسولانه از جانب نهادهای مسومول دولتی و خبرنگاران در مواردی باعث شده تا خبرنگاران مورد تهدید و فشار قرار گیرند.

آقای سیرت تفکیک قابل شدن و برخورد دوگانه مقامات حکومتی را با خبرنگاران و رسانه‌های آزاد از مشکلات دیگری خبرنگاران یاد می‌کند: «یکی از مواردی که می‌تواند مشکل امنیتی به وجود بیاورد و آزادی بیان را محدود سازد قابل شدن تبعیض بین خبرنگاران و رسانه‌ها است که از سسوی برخی مقامات حکومتی اعمال می‌شود.»

سیرت می‌گوید: «گاهی خبرنگاران روزها به دنبال اطلاعاتی سرگردان می‌شوند که ارائه آن‌ها برای مسسولان حکومتی چالش‌زا نیست، اما با آن‌هم محدودیت‌های زیادی در عرصه دسترسی خبرنگاران به منابع وجود دارد.»

اما خیرالله رسولی خبرنگار رادیو آشنا صدای

شغلی از مشکلات دیگر خبرنگاران بود که طی یک سال گذشته خبرنگاران و فعالان رسانه‌یی با آن مواجه بوده اند.

صابر فهیم یکی از مسسولان نی، حمایت کننده رسانه‌های آزد افغانستان می‌گوید: «سال ۱۳۹۵ در افغانستان بدترین سال برای خبرنگاران و آزادی بیان بود.» او علاوه میکند: «در این سال نی، حمایت کننده رسانه‌های آزاد بیش از ۴۰۰ مورد خشونت علیه خبرنگاران را ثبت کرده است.»

آقای فهیم دلیل افزایش آمار خشونت علیه خبرنگاران را بیسستر نسا امنی، در بعضی ولایات شرایط جنگی، حملات انتحاری، فعالیت های تروریستی طالبان و همچنان بی خبری برخی از مسسولان امنیتی از قانون ذکر نموده می‌گوید: «در سال جاری چهار شهر کلان افغانستان مثل قندوز، لشکرگاه، ترینکوت و فراه مورد حمله گروه طالبان قرار گرفت که در آن شمار زیادی از خبرنگاران متضرر شدند.»

به گفته آقای فهیم، مواردی وجود دارد که در این سال خشونت های از طرف حکومت نیز علیه خبرنگاران اعمال شده است. شمار زیادی از خبرنگاران توسط دولت پولیس مقامات امنیتی و والی‌ها مورد لت و کوب قرار گرفته است و تعدادی هم به سارنوالی و ارگانهای قضای معرفی شده اند.

این در حالی است که از مجموع ۴۲۱ دوسیه‌یی مربوط به خشونت علیه خبرنگاران که به نهادهای عدلی و قضایی فرستاده شده است، تنها ۹ مورد آن بررسی شده است.

مشکلات خبرنگاران خود داری برخی مقامات حکومتی از ارائه معلومات یکی دیگر از مشکلاتی است که

شغلی از مشکلات دیگر خبرنگاران بود که طی یک سال گذشته خبرنگاران و فعالان رسانه‌یی با آن مواجه بوده اند.

صابر فهیم یکی از مسسولان نی، حمایت کننده رسانه‌های آزد افغانستان می‌گوید: «سال ۱۳۹۵ در افغانستان بدترین سال برای خبرنگاران و آزادی بیان بود.» او علاوه میکند: «در این سال نی، حمایت کننده رسانه‌های آزاد بیش از ۴۰۰ مورد خشونت علیه خبرنگاران را ثبت کرده است.»

آقای فهیم دلیل افزایش آمار خشونت علیه خبرنگاران را بیسستر نسا امنی، در بعضی ولایات شرایط جنگی، حملات انتحاری، فعالیت های تروریستی طالبان و همچنان بی خبری برخی از مسسولان امنیتی از قانون ذکر نموده می‌گوید: «در سال جاری چهار شهر کلان افغانستان مثل قندوز، لشکرگاه، ترینکوت و فراه مورد حمله گروه طالبان قرار گرفت که در آن شمار زیادی از خبرنگاران متضرر شدند.»

به گفته آقای فهیم، مواردی وجود دارد که در این سال خشونت های از طرف حکومت نیز علیه خبرنگاران اعمال شده است. شمار زیادی از خبرنگاران توسط دولت پولیس مقامات امنیتی و والی‌ها مورد لت و کوب قرار گرفته است و تعدادی هم به سارنوالی و ارگانهای قضای معرفی شده اند.

این در حالی است که از مجموع ۴۲۱ دوسیه‌یی مربوط به خشونت علیه خبرنگاران که به نهادهای عدلی و قضایی فرستاده شده است، تنها ۹ مورد آن بررسی شده است.

مشکلات خبرنگاران خود داری برخی مقامات حکومتی از ارائه معلومات یکی دیگر از مشکلاتی است که



بدون شرح

کارتون روز

روانماة افغانستان ما از همه دانشمندان و نویسندگان دعوت به همکاری می‌نماید. هیئت تحریر در ویرایش مطالب دست باز دارد. مقالات وارده بازگردانده نمی‌شود. مسئولیت مقالات به عهده نویسندگان آنها است و تنها سر مقاله بیانگر دیدگاه روانماة افغانستان می‌باشد.

دربازین: علی اصغر زاهدی، مصطفی جعفری  
مسئول وبسایت: غلام عباس اصلاص  
آدرس: کابل، شهرک امید سبز، فاز چهار، کوچه ششم، خانه نمبر ۷-۱۳۷

دوستان: داکتر حسین یاسا  
مدیر مسول: محمد رضا هویدا  
سرمدیر: حفیظ الله زکی  
کاریکاتورست: خالق علی‌زاده

www.dailyafghanistan.com  
Email: thedailyafghanistan@yahoo.com

The Daily Afghanistan Ma  
Outlook  
AFGHANISTAN  
The Leading Independent Magazine